

Expertisecentrum interlandelijke adoptie

Advies op hoofdlijnen in 10 punten

1. We richten een onafhankelijk expertisecentrum in dat er is voor **alle interlandelijk geadopteerden**, met bijzondere aandacht voor diegenen die rondom hun adoptie problemen ervaren, bijvoorbeeld bij het vinden van hun biologische familie. Ook adoptieouders (zeker bij minderjarigen) en geboorteouders kunnen bij het centrum terecht. Maar vóórop staat dat iedere geadopteerde met een hulpvraag naar beste vermogen wordt geholpen.
2. Het centrum heeft **twee hoofdtaken**: het zijn van een centraal en goed toegerust **loket** met betrokken medewerkers; en het werken aan een goed functionerend **systeem** van meer gespecialiseerd aanbod.
Dat betekent ook dat het centrum niet alles zelf doet, maar in nauwe samenwerking met anderen goed doorgeleidt naar bestaande deskundige (belangen)organisaties en specialisten. Kwaliteitsborging (zoals een klachtenregeling) is hierbij belangrijk.
3. Als **loket** biedt het centrum maatwerk en waar nodig persoonlijke begeleiding. Daarvoor worden casemanagers aangesteld, die naast professionele deskundigheid bij voorkeur ook over ervaringsdeskundigheid beschikken. Indien nodig verwijst het centrum door naar medewerkers met specialistische kennis. Het loket heeft een eigen website, betrouwbare informatie en netwerken, om goed door te kunnen verwijzen naar meer gespecialiseerd aanbod buiten het centrum. Het loket is optimaal bereikbaar, heeft spreekuren en is toegankelijk en laagdrempelig. De eigen diensten zijn kosteloos.
4. Het centrum richt zich op **vier functies**:
 - het bieden van een overzicht van de plekken waar adoptiedossiers zich in Nederland bevinden en adequate **begeleiding bij het krijgen van toegang en bij inzage van dossiers**. Het streven daarbij is dat geadopteerden in de toekomst voor inzage zoveel mogelijk op één plek terecht kunnen. Het centrum zet zich ervoor in om afspraken te maken met instanties met een adoptiearchief, over de mogelijkheid om via het centrum inzage te verlenen. Het beheer van adoptiedossiers is nu versplinterd en ook zijn dossiers soms moeilijk vindbaar. Inzage kan voor een geadopteerde belastend zijn: de technische aspecten (de AVG bijvoorbeeld), de interpretatie ervan, de culturele context en vanwege de emotionele reactie die het kan oproepen. Goede begeleiding daarbij is dus van belang. Hierbij staat de wens van de geadopteerde voorop.
 - **hulp bij zoektochten**, door informatie vanuit het loket, een versterkte inzet van belangenorganisaties (met behulp van subsidie, zie punt 6) voor ondersteuning van de uitvoering en versterking van het internationale netwerk. Daarbij betrekken we meer dan in het verleden ook de Nederlandse ambassades en consulaten en hun netwerken. Dat kan ook helpen om met meer autoriteit lokale instanties te benaderen, bijvoorbeeld bij dossiers. We onderzoeken tevens hoe DNA-databanken op een veilige manier kunnen worden benut. Vaak is DNA-matching nog de enig overgebleven mogelijkheid als de afstammingsgegevens niet kloppen. Bij de verdere uitwerking wordt bekeken wat in de ondersteuning hiervan mogelijk is.
 - het intensiveren van **psychosociale begeleiding**, door uitbreiding van contactmogelijkheden met professionals door de inzet van ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld als buddy's, die daarvoor ook een training krijgen. Het centrum vergroot kennis over adoptie-gerelateerde problematiek en bevordert meer

specialistisch hulpaanbod. Het expertisecentrum is zelf geen zorgcentrum, maar medewerkers bieden een luisterend oor en wijzen mensen goed de weg.

- het **ontsluiten van juridische kennis** over privacyvraagstukken, identiteitsherstel en relevante regelgeving. Deze vraagstukken zijn meestal complex en het is van belang geadopteerden hierover uitleg en betrouwbare informatie te geven. Ook instanties, als gemeenten, kunnen bij het centrum terecht indien zij in hun werk met juridische vragen rond adoptie en afstemming in aanraking komen. Wel zal het centrum zich bij dit alles onthouden van gericht juridisch advies en juridische bijstand.
5. Het centrum verricht met voorrang een **extra inspanning bij zoektochten**. Om te beginnen in landen waar dat extra moeilijk is vanwege misstanden in het verleden en waar de tijd dringt gezien de al hogere leeftijd van geboorteouders (zie ook het rapport Joustra). Daartoe zullen landenmanagers worden aangesteld, die samen met de belangenorganisaties, het internationale netwerk en andere experts actieplannen opstellen. Nodig is een landspecifieke aanpak, het is echt maatwerk. Hier worden ook financiële middelen voor vrijgemaakt. Dit kan al snel tot concrete acties in die landen leiden.
 6. Voor een goed functionerend **systeem** is samenwerking cruciaal. Daarvoor wordt op korte termijn een **samenwerkingsverband** tussen de belangenorganisaties en Fiom ingericht, dat aan de slag gaat met de verdere invulling van de activiteiten van het centrum aan de hand van een **ontwikkelagenda**. De belangenorganisaties die daaraan deelnemen kunnen een meerjarige subsidie ontvangen, die ze in staat stelt hun eigen organisatie te versterken en zich in te zetten op functies van het expertisecentrum, zoals zoektochten. De subsidietoekenning zal gekoppeld zijn aan spelregels voor de samenwerking en plannen voor professionalisering. Hoe we dit samenwerkingsverband precies gaan vormgeven willen we de komende maanden samen met de betrokkenen gaan bepalen, waarbij geadopteerden ook zelf een rol kunnen gaan vervullen in de organisatie van het samenwerkingsverband.
 7. Een andere essentiële voorwaarde een goed werkend **systeem** is de **kennisbasis**. De in de praktijk gebruikte kennis en expertise dient zoveel mogelijk wetenschappelijk onderbouwd te zijn. Daartoe zal het centrum een expertisetafel inrichten, die ook kan functioneren als een adviesraad, zowel voor medewerkers van het centrum zelf als voor de gespecialiseerde aanbieders van hulp. De expertisetafel kan ook behulpzaam zijn bij het opstellen van een visie op adoptie-gerelateerde vraagstukken, heldere definities en kwaliteitsborging. Het betrekken van ervaringsdeskundigen is daarbij van belang, zij weten als geen ander welke vragen er leven bij de doelgroep. Het centrum zal ook investeren in het verstevigen van de kennisbasis, waarbij bijvoorbeeld gedacht wordt aan het instellen van een leerstoel en/of lectoraat.
 8. De **financiële middelen** van 36,4 miljoen euro worden verdeeld over beide hoofdtaken. Het budget wordt daarmee dus ingezet voor de capaciteit van het centrum zelf, voor versterking van de belangenorganisaties en voor boven beschreven activiteiten als de extra inspanning op zoektochten. Om de duurzame inzet van het centrum te borgen, worden de middelen uitgesmeerd over een periode van 10 jaar (besluitvorming moet nog plaatsvinden bij Voorjaarsnota). Voorzien daarbij is dat het centrum zijn werkterrein gaandeweg verbreedt naar andere doelgroepen waarbij sprake is van niet-genetisch of niet-biologisch ouderschap en daaraan gerelateerde verwantschapsvragen.
 9. Een vraagpunt is nog de **bestuurlijke inbedding** van het centrum. Daarbij zijn twee opties besproken in het overleg met belanghebbenden van 25 november 2021:

- optie A: het opzetten van een nieuwe organisatie bij een bestaande rechtspersoon of nieuw op te richten stichting;
- optie B: het onderbrengen van een nieuwe, eigenstandige tak bij de stichting Fiom, aansluitend op de taken die Fiom al verricht op de vier functies.

In beide opties is voorzien dat geadopteerden een betekenisvolle positie hebben bij de ontwikkelagenda van het expertisecentrum (zie punt 6). Duidelijk is dat de doelgroep hecht aan de onafhankelijkheid van het centrum, in die zin dat het centrum er ook echt voor hen is en zich neutraal opstelt in het debat rondom adoptie.

Het belangrijkste voordeel van optie A is dat een frisse start kan worden gemaakt, die niet wordt belast door (vroegere) betrokkenheid bij adoptieprocedures en daardoor wellicht meer ruimte biedt voor een zo breed mogelijk samenwerkingsverband. Het belangrijkste nadeel is dat het naar verwachting meer tijd gaat kosten voordat het centrum daadwerkelijk operationeel is en ondersteuning op het gewenste niveau kan leveren.

Het belangrijkste voordeel van optie B is naast tijdswinst ook synergie: het wiel hoeft niet opnieuw te worden uitgevonden, er is bestaande infrastructuur en expertise en er zijn minder risico's op kinderziektes. Het belangrijkste nadeel kan zijn dat er minder draagvlak voor is onder geadopteerden, vanwege ervaringen met Fiom in het verleden.

De komende tijd zal samen met de belangenorganisaties en Fiom hier nader over worden doorgesproken.

10. Met het oog op de bestuurlijke inbedding wordt zo snel mogelijk als haalbaar is begonnen met de **inrichting van de organisatie**. Dat betreft onder meer het werven van benodigd personeel en het realiseren van de organisatorische randvoorwaarden: van huisvesting en ICT-faciliteiten tot aan kwaliteitszorg, werkplan en begroting.

Op grond van een eerste inschatting van de verwachte vraag zal de basiscapaciteit van het centrum zelf, inclusief de casemanagers en de landenmanagers, zo rond de 10 fte liggen, met een substantiële vertegenwoordiging van ervaringsdeskundigen. Dat zou voldoende moeten zijn om zowel de lokettaak als de systeemtaak goed te kunnen vervullen. Het centrum kan niet alle diensten in één keer aanbieden, maar geeft het aanbod fasegewijs vorm. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan de ondersteuning van de zoektochten.